

DYMLINGEN

Nr 4 2016 Årg 28

**Bollnästorget intogs,
Hembygdens helg sid 2, 6 och 12
Vi minns våra möten sid 3
Det tillgängliga textilmuseet sid 4**

Ordförande har ordet

Hösten är här och stora delar av hembygdsrörelsens Jubileumsår – året då Sveriges Hembygdsförbund blev 100 år – närmar sig sitt slut. Hembygdsrörelsens gemensamma firande på Skansen i Stockholm blev en mycket trevlig och uppskattad tillställning. Då inte bara av alla oss i hembygdsrörelsen som var på plats utan minst lika mycket av alla turister och stockholmare som under dessa dagar sökte sig till Skansen. Jödde-stenen mitt bland bodarna på det s.k. Bollnästorget intogs av oss i form av Leif Jacobsson. Här krävde Leif upp ett antal gånger under de två dagarna och som en modern Nergårds-Lasse blickade han ned på de församlade och berättade skrönor från Södermanland. Det blev ett bra blickfång som gjorde att besökarna samlades vid vår bod. Att klura på vad gamla prylar hade använts till blev här en populär uppgift samtidigt som vi andra fick möjlighet att göra reklam för Södermanland och lämna över all möjlig information om vår vackra natur- och kulturhistoriskt intressanta landskap och dess hembygdsföreningar.

Blicka bakåt, jobba framåt
Jubileumsåret har naturligt blickat bakåt för att minna om de 100 år som gått sedan Sveriges Hembygdsförbund bildades 1916. Men för den skull får vi inte glömma att vi är en del av nutiden och av framtiden. Vi

ska vårda vår historia men vi skall också vara med i samhällsdebatten för att påverka framtiden. Det är vår skyldighet gentemot kommande generationer. Tänk på att den som kan sin historia och därmed förstår varför det ser ut som det gör, den är väl skickad att med sin kunskap vara med att påverka framtiden. Få i vårt samhälle kan den lokala historien, den lokala kulturen och närområdets natur så väl som de som är engagerade i hembygdsrörelsen.

Nyttja kunskapen och kraften

Vi är många medlemmar i hembygdsrörelsen, så när ni i föreningens styrelse tycker till i någon fråga då talar ni för många. Utnyttja denna kunskap och denna kraft till att vara med att påverka samhällsdebatten. Tyck till om lokala frågor genom direkta kontakter med politiker, genom att lämna skriftliga förslag på remisser och genom att väcka opinion till exempel via dagstidningarnas debattsidor. Risken är annars att de värden och de kunskaper hembygdsrörelsen värnar, spolieras av beslutsfattare som vill allt väl men som saknar viktiga ingångsvärden. De kanske inte ens vet vad de saknar i form av ingångsvärden inför beslut eller var de kan vända sig för att få information.

Ett sista releaseparty

Den 4 november är det boksläpp för den sista årsboken Sörmlandsbygden. Det är tråkigt att behöva konstatera att så är fallet men för Södermanlands hembygdsförbund och den sörmländska hembygdsrörelsen är det ett riktigt beslut. Kan du delta vid boksläppet är du hjärtligt välkommen till Nyköpingshus. Mer om detta kommer du kunna läsa i nästa Dymling, på hemsidan och i nyhetsbrevet.

PEHR BENGTSOON, ORDFÖRANDE

Innehåll

Vi minns våra möten	3
Det tillgängliga textilmuseet	4
Det där lilla extra!	5
Välkommen hem!	5
Hundraårsfirande på Skansen	6
Det smids i Svärta hembygdsförening	7
Årsskrifter	8-9
Nyheter och information	10
På mitt sätt sett,	
Ålderstecken	11
Bilder från Hembygdens helg på Skansen	12

DYMLINGEN NR 4 2016

Årgång 28 Södermanlands hembygdsförbund

Redaktör: Jennie Fornedal
Ansvarig utgivare: Pehr Bengtsson

Manusstopp till nr 5/2016, den 20 oktober.

Bilden på framsidan illustrerar hur Södermanland bokstavligen intogs Jödde-stenen, marknadsgatan och Bollnästorg under Hembygdens helg på Skansen. Foto G. Dahlberg.

Distribueras till prenumeranter och till styrelseledamöter i hembygdsföreningarna i Södermanlands län samt till anslutna föreningar i grannlän.

Upplaga 1 600 ex.
Linderoths Tryckeri, Vingåker,
Februari 2016
ISSN 0349-86662

Vi minns våra möten

Den 27 september hade vi berättarkväll i Nyköping på temat "Platser där vi möts". Ett samarbete med Nyköpings hembygdsförening och Sörmlands museum - naturligtvis med Anna-Lena Bergström som samtalsledare.

Det jag tycker är roligast med en berättarkväll är när man får höra de olika berättelserna utvecklas minne för minne. Det extra kul när man inser att det man tror berättelsen handlar om, en person eller en plats, visar sig vara två olika. Livet är så fullt av minnen att det vore ju konstigt om vi alla alltid pratade om samma sak.

Här bjuds på några av kvällens godbitar i anonym form.

Hyland på kondis

Folk kunde boka bord på Göstas konditori. Då bokade man gärna ett bord så man kunde se *Hylands hörna*. Det var ju inte alla som hade TV hemma.

Eller så kunde man ringa och beställa hem kaffe. Då packades en tråkorg, med porslin och allt. Sedan gällde det att cykla så fort att kaffet inte hann kallna.

Medhavd macka på kafé

Till Bern gick man för att köpa choklad med vispgrädde. Till det åt man sin medhavda lunchsmörgås. Jodå, så fick man göra. De fick ju sälja chokladen!

Till Princess gick man när man ville röka till kaffet, för det fick man inte på Kumlins.

En biljett kostade 1 och 80

Det gällde att hålla koll på vilken vaktmästare som tjänstgjorde den kvällen på biografen. Vissa släppte in oss 14-åringar på barnförbudet. Roland på Royal, då var det stopp, men Putte på Röda kvarn, han släppte in oss.

Om man var snabb och sprang mellan biograferna kunde man hinna med två föreställningar på en kväll.

Jag kom in på min första barnförbudna då polarna lyfte upp mig när vi gick genom kassan. Jag var ju så kort.

Tuffa killar, hårda tider

Alltså det var ju motsättningar mellan Öster-kluttarna och Väster-kluttarna. Det var viktigt vilken sida av ån man var från. Om man fatta tycke för en tjej från Öster och Kråkbergsgänget kom, då var det bäst att dra sig undan. Det var hårda killar i det gänget. Det var tuffa tider.

Slogs, nej, det gjorde vi inte. Men vi blängde ilsket!

På bilden här ser vi hur Eva, Christer Nilsson och Jan Eriksson fortsätter att berätta för varandra, trots att det är paus.

Insamlingsprojektet Mötesplatser kommer att fortsätta även under 2017 och tur är väl det! Fyra berättelser är inkomna från Sörmland. Dessa fyra berättelser kommer att ligga där för alla nyfikna att läsa under en mycket lång tid framöver. Om en vill att det ska finnas berättelser att läsa, måste det lämnas in berättelser.

Det är ju kul att berätta!

Skriv, spela in ljud eller till och med film och berätta DINA historier.

Är ni flera stycken som vill men, har svårt att komma igång kan vi se till att ni får hjälp om ni hör av er.

Besök www.minnen.se

Läs andras berättelser och lämna din egen!

Det tillgängliga textilmuseet

I våras åkte Diana Chafik från Sörmlands museum och jag till Malmköpings Textilmuseum i jakten på ett museum med goda erfarenheter av tillgänglighetsarbete.

Vi sökte någon som lyckats och som ville dela med sig av sina erfarenheter på Kulturarvsforum i Strängnäs. Vi mötte ett gäng som ambitiöst arbetar med att göra sina samlingar allt mer tillgängliga och som gärna berättar.

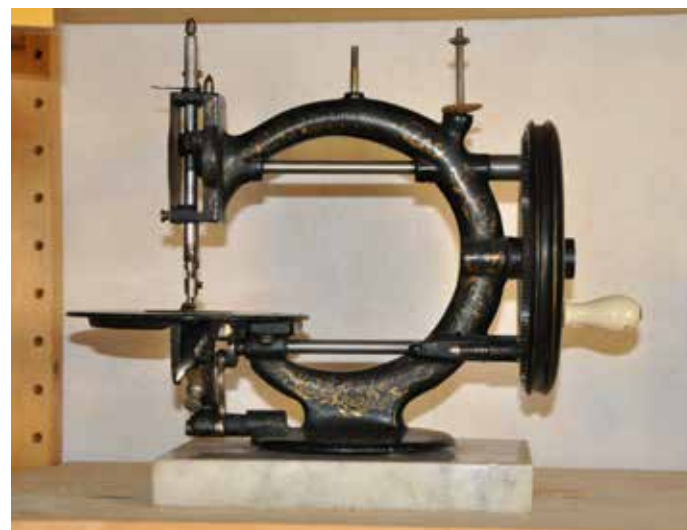
Att skapa ett tillgängligt museum som dessutom är vårdat och registrerat är inte gjort i en handvändning och denna grupp träffas varannan vecka för att arbeta. När vi är där har de precis fått "spottar" i taket. "Så nu ser man vad som finns på hyllorna", skrattar de. "Telefonen i hissen har det dock varit en lång väg att få ordning på." Man hör ganska snabbt att det ena ger det andra och museets tillgänglighet utvecklas ständigt. Dessutom är det tydligt att värdet av museet växer, för gruppen och för hela hembygdsföreningen.

Tillgänglighet var det magiska ordet

Det första steget i tillgänglighetsarbetet var en förstudie som finansierades av Leader Inlandet. Gruppen som då ar-

Under träffen får ett mysterium sin lösning. Ett föremål vars användning varit okänt får en plats i tillvaron då en manual för det är upphittad. Var det så det var?

Museigruppen arbetar med att få in berättelser om användandet av föremålen och om personerna som använt dem. Det är en viktig del av att skapa ett sammanhang för museets samlingar. Ett av museets specialiteter är symaskiner. Symaskiner av alla möjliga slag. Bilder JF

4

Vi tipsar om Projektdagen i Flen den 20 oktober och Höstmötet den 19 november.

"En av de bästa sakerna med museet är att här får man röra sakerna. Det ger en extra dimension till tillgängligheten. Ja, allt utom det i byrån. Där finns de verkligt fina och unika textilierna." Här är några ur gruppen som jobbar med vård, registrering och tillgänglighet av Textilmuseet.

betade undersökte hur man skulle kunna göra. Arbetsgruppen besökte Arbetets museum och andra för att få idéer. Sedan visade det sig att Flens kommun hade pengar för tillgängliggörande av fastigheter de äger.

Många envisas med trappen, fast de nog borde ta hissen

Målet för den första gruppen var först och främst att installera en hiss upp till museet som ligger på andra våningen. Men jobbet var inte klart när hissen var på plats, utan har fortsatt.

Nu har museet utvecklats så att man har tematiska rum. Arbetet pågår ständigt. "Vi ser till att man kommer fram med en rullstol överallt i museet", berättar de. "Det är ju inte mycket användning av hissen om man inte kommer runt när man tagit sig upp."

Arbetsgruppen har en studiecirkel för att lära sig mer om dokumentation. Gruppen består av människor med många olika intressen och kunskaper.

Tillgänglighet är marknadsföring

Museets medverkan vid Kulturarvsforum i Strängnäs väckte många spännande frågor som gav mersmak. Ett av de tydligaste budskapen under Kulturarvsforum var att det här med tillgänglighet är något som omfattar oss alla som vill nå människor. Det är allas ansvar att inkludera så många som möjligt. Alla kan vi göra något som välkomnar fler.

Just nu är tillgänglighet ett prioriterat område i Landsbygdsutvecklingsprogrammet. Så nu kan vi också skapa möjlighet att göra mer.

JENNIE FORNEDAL

Det där lilla extra!

Under 2015 firade Östra Vingåkers Hembygdsförening 30-årsjubileum med att ge sina medlemmar några extra favoriter utöver sedvanliga aktiviteter.

I början av sommaren bjöds man på guidning vid Ericssbergs slott med förtäring och i årets "Resa i det blå", som denna gång hade Uppsala som mål, ingick på hemvägen ett besök vid Åbergs museum med Lasse Åberg själv som guide, vilket också föreningen stod för.

Katrineholms hovsångeska

Som avslutning på 30-årsjubileet hade föreningen bjudit in Katrineholms "egen" hovsångeska Elin Rombo till Östra Vingåkers kyrka, där det var meningen att hon skulle hålla två konserter. Tyvärr var Elin genomförkyld och hon fick därför inte anstränga sina stämband mer

än nödvändigt. Detta ledde till förkortade framträdanden, varvid publiken på den senare konserten bara fick lyssna till några få nummer, bl.a. Våren och En dröm av Grieg samt ett par barnsånger av Leonard Bernstein. Under den första konserten inledde Elin Rombo med An evening hymn av H.

Purcell och som avslutning sjöng hon Vilar glad i din famn av Benny Andersson. Däremellan ytterligare några stycken, bl.a. av G. Fauré och Vaggsång ur Fyra akvareller av T. Aulin. Till sin hjälp hade Elin två mycket skickliga musiker, pianisten Magnus Svensson och violinisten Anders Kjellberg Nilsson, vilka lät oss lyssna till och njuta av en Grieg-

sonat för piano och violin i C-moll och fyra stycken av G. Fauré.

Vingåkersdräkten, som Elin Rombo bar under kvällen, var uppsydd speciellt till henne av Ulla-Britt Olsson och en gåva från ÖVHF till Elin.

Konserten anordnades i samarbete med Katrineholmsbygds församling

MARI-ANNE MOKVIST

Arkivens dag 12 November 2016

Välkommen hem!

Riksarkivet informerar om Arkivens dag på www.arkivensdag.nu

Den 12 november 2016 hälsas du "Välkommen hem" till de svenska arkiven. Temat handlar bland annat om bostadsplanering, inredning, migration och hembygd. Vad – eller vilka – är hemma för dig? Hur byggdes det svenska folkhemmet? Hur har våra förfäder levt? Vad var högsta mode i 1700-talets hem?

Under 2016 har vi också anledning att fira lite extra. Tryckfrihetsförordningen trädde i kraft 1766 och fyller alltså 250 år i demokratins tjänst. Rätten att fritt uttrycka sina åsikter och den insyn i våra offentliga arkiv som rätten att ta del av allmänna handlingar innebär

Besök ett arkiv den 12 november och känn dig som hemma.

är fortfarande, 250 år senare, unik på många sätt. Självklart uppmärksammar vi Tryckfrihetsförordningen på Arkivens dag.

Bilden nedan är ett montage från olika hembygdsföreningar i länet. JF 2006-2008

I Sörmland är det **Arkiv Sörmland** som är den samlande kraften för alla arkiv som har öppet under dagen. Anmäl er aktivitet till Helena Karlsson, helena@arkivsormland.se så den kommer med i marknadsföringen av dagen.

Hundraårsfirande på Skansen

Sveriges hembygdsvärdar manifesterade sin hundraåriga tillvaro 27-28 augusti med stort firande på Skansen, (som i år firar sin 125-åriga historia) med deltagande från 21 av de 26 regionala förbunden, som bl.a. visade olika specialiteter från sina landsändar. Många av de deltagande förbunden disponerade varsin bod runt och i närheten av Bollnästorget.

I Sörmlands bod visades en rad bilder upphängda baktill i boden. Representanterna från Sörmland som var 12 st från olika delar av länet, turades om att dela ut framtagna skrifter och brochyrier samt kartor om Sörmland. Det fanns även några årsböcker till försäljning. Göran Dalberg hade med sig en bricka med föremål som folk fick gissa på. Sista kvarten i varje hel timma intog Leif Jacobsson Jödde-stenen, som fanns en liten bit från "vår" bod, för att agera i Nergårds-Lasses, (Sibbe Malmbergs) anda en profil som uppträdde som bondkomiker just på Jödde-stenen under många år.

På kvällen samlades ca 900 personer till en kväll i folkparken, på

Galejan till mingel och festligheter. Hyllningstal hölls av skansenchefen John Brattmyr, hembygdsvärdar Birger Svanström och ett vackert tal av Prins Carl Philip. Tre hembygdsvärdar hyllades som årets hembygdsvärd, och erhöll 10 000 kronor i pris, nämligen Snöstorps hembygdsvärd Halland, Bureå hembygdsvärd Västerbotten och Fagersta-Västans förs hembygdsvärd Västmanland. Dessa fick ta emot en utmärkelse ur prinsessan Sofias hand. Som konferencier under kvällen fungerade Leif Jacobsson på ett utmärkt sätt. Så följde en stunds underhållning med folkmusik av en grupp spelmän, Trio Törn med cello, nyckel-

harpa och sång samt en fantastisk dansuppvisning av gruppen Harlem-Hotshots. De som önskade kunde ta en svängom på dansbanan, att åka karusell gratis, eller att prova lyckan med bollkastning och samla poäng. Klockan 22.00 var så festligheterna slut efter en fantastisk dag.

Söndagen fortlöpte på liknande sätt med aktiviteter innan det var dags att plocka ihop och vända hemåt efter en underbar upplevelse på Skansen som under lördagen räknade in ca 11 000 besökare.

Lite mer personliga upplevelser. Efter att ha klivit av bussen vid Djurgårdsbron och promenerat fram till Skansen råkade min fru och jag vara de första av vår grupp som anlände till entrén, och där kom ordförande Birger Svanström och hälsade oss välkomna till Skansen. Vi kunde också konstatera att promenaden upp tog bra på krafterna i den branta backen.

ROLF GUSTAFSSON

Bilderna ovan från marknadsgatan där Jödde-stenen tronar och den sörmländska boden fylldes med bilder från hembygdsvärdarna. Bilderna nedan är från festen under kvällen då prinsessan Sofia delade ut diplom till årets hembygdsvärdar. Leif Jacobsson passade på att tacka för hertigen. Foto GD och JF

Det smids i Svärta hembygdsvärdar

Till Västergården i Horn hör en smedja från mitten av 1800-talet. Sedan Svärta hembygdsvärdar under vintern 2015 bekostat restaurering av skorstenen visade sig smedjan vara i brukbart skick och sommaren 2015 återinvigdes smedjan under föreningens Familjedag i juli. Såväl ägarna till gården som vi i föreningen vill naturligtvis att smedjan används och i september i år hölls de första prova-på-kurserna i smideskonsten.

**Vuxenskolan
bjuder in till en
arbetsdag den
20 oktober
kl 13-17 i Flen**

Funderar ni på att söka projekt?

Medverkande från båda Leaderområdena för information, erfarenhetsutbyte, projektansökan, regler med mera.

Anmäl er till
katarina.stenberg@sv.se
Tfn 010 199 23 35

Senast den 16 oktober

ver firman Järnvilja. Åtta personer deltog varje dag.

Under kurserna fick deltagarna insupa kunskap om olika slags kol, järn och stål, samt smida allt ifrån eldrakor till hasp och märkla.

Målet med kursen är att låta alla som är nyfikna få prova att bearbeta glödande järn. I kursen ingår att få prova olika koltyper, kunskap kring järnet samt ässjan och så själva smidet förstås. Att få prova de grundläggande olika bearbetningsmetoderna såsom räckning, bockning, hålslagning m.m.

Initiativet uppskattades stort, de två kurserna blev snabbt fullbokade och det efterfrågas redan fortsättningkurser från samtliga närvarande. Det skall vi ordna!

CORNELIA BROBERG
FOTO KERSTIN JONASSON

Vår hembygd, okt 2015

Aspö-Tosterö hbf

Inger Öberg, tfn 070-657 13 02

www.hembygd.se/aspo-tostero

Aspö-Tosterö hembygdsförening 60 år, Många skolor på öarna, Kvarnen vid Bädaren- nu med vingar, Post-Brita- aldrig svarslös, 350-årig fridlyst jätte på Morrarö, Studiecirkel skapade slåtteräng med mera.

Bettnakrönikan 2015, Årgång 25

Bettna hbf

Arne Pettersson, tfn 0155-922 65

www.bettna-hembygdsforening.se

Min morfar Carl Erik Eriksson, Bett-naprofilen Albin i Hult, Familjen Sundberg- En riktig skraddarsläkt, Nyköpings kanal, Intervju med ”nygamla” Bettna-ungdomar, Årets profil- Gunnar Fredriksson, med mera.

Årsskrift 2016

Björkviks hbf

Inger Bergqvist, tfn 0155-747 17

www.hembygd.se/bjorkvik

Nästorps fritidsområde fyller 40 år, 40 år i försingringen, Björkviks folk-dansgille, Anna Meethz memoarer, Haren med älgspåren, Björkviks första förskoleverksamhet, Vårtal 2015, med mera.

Björnlundakrönikan 2014-2015, Årgång 19, Björnlunda hbf

Sture Larsson, tfn 070-279 66 58

www.hembygd.se/bjornlunda

Bröderna Sterners snickeri- och möbelfabrik, Björnlundasvärdet kommer fram i ljuset, Jarbells varuhus, Torsten Karlsson- fiskhandlare, Trehundra lass gråsten och 14 000 spån, Spinn, bara spinn, natten lång, med mera.

Berättelser från Bälungebygden,

Årsskrift 2016 Nr 22, Bälunge hbf

Sören Tylstedt, tfn 073-874 63 37

www.hembygd.se/balunge-hembygdsforening

Prästen som kom bort, 100-åringen som kom till rätta, Att föda upp ett föl med nappflaska, Löneförhöjning som upprörde, Den gamla Lindens historia, Nybyggaren på vedudden, Lisalund- en backstuga under Måstena, med mera.

Årsskrift 2016, Årgång 5

Flens hbf

Yvonne Udenius, tfn 070-657 13 02

www.hembygd.se/flen

Slaktar-Tilda ett flensoriginal vid sekel-skiftet, Gator, hus och kvarter när Flen blev ett planlagt samhälle, Johan Rosenhane 1611-1661 ”herre på Stenhammar”, Anders Robert von Kraemers fotspår

ÅRSSKRIFTER

vid Stenhammar-hans avtryck i naturen genom inskriptioner på diverse stenar, med mera.

Årsskrift 2015

Fogdöns hbf

Anna-Stina Gustafsson, tfn 0152-303 11

www.hembygd.se/fogdon

Solö by- med anor från 1200-talet, Vansö Handel-en knutpunkt i 70 år, Konstrundan Fogdön Provins-åter en succé, Då och nu-elever återvänder till sin skola 15 år senare, Vantjänsten på Sictonia-gården, med mera.

Frustunabygden, Årgång 16 2015

Frustuna hbf

Sten Eriksson, tfn 0158-103 04

www.hembygd.se/frustuna

Karlsvik, en skola mellan Hildesborg och Finnvik, Gnesta Guidesällskap 1991-2010, Gammalt tal om Ehrendal, Rosa husen på Gnestahöjden, Smedsta skola, Kända profiler ur Gnestas historia, med mera.

Hällbybrunns Krönika 2015

Hällbybrunns hbf

Harriet Wahlberg, tfn 016-35 27 26

www.hembygd.se/hallbybrunn

Rapport från Studiecirkeln, HBIF:s Hundraårsjubileum, Besök i Rotetorps trädgård, En kortfattad historik om milstolpar, Jordgubbens historia och dess förekomst i Hällby, Hällbys framtid, Hällbykiosken en servicebutik på Ekenhillsvägen 1, med mera.

Årsskrift 2016

Julita hbf

Leif Thegle, tfn 070-551 57 27

www.hembygd.se/julita

Magnus Öljarstrand berättar, Tre små flickor från Fiskeboda placeras på fosterhem 1908, Hemlig brevväxling 1876 mellan Siri von Essen på Äs och August Strindberg i Stockholm, Än flyter det Palbitzki-blod i Julita, Klipp-Hildur en stor personlighet i julitabygden, mm.

Ungräven 2016

Ungdomsbilaga till Julita hbf:s årsskrift

Julita Skolas ABC-bok, U som i Ung- R som i Räven, med mera.

Årsskrift 2016

Katrineholm-Stora Malms hbf

Ulf Malmkvist, tfn 073-088 01 65

www.ksmhembygd.se

Stig Sjöberg, till minne, Jan Remröd, till minne, Carl-Edvard Sturkells ungdomspris, Vägsabotage på 1700-talet, Ett tragiskt 100-årsminne, Ortnamn kring Stensjön i Stora Malm, Gubbdagis-resa till Jönköping, med mera.

Kilabygden, Årsskrift 2016, årgång 27

Kila hbf

Bertil Sinander, tfn 0155-722 47

www.hembygd.se/kila

Kila möbler, Hembygdens detektiver i den digitala utvecklingens tjänst, Vägen till OS-medaljer, Mina minnen från Stavsjo skola 1953-55, Spelminnen från Gammelsta skola, med mera.

Berättelser från Dunkers och Lilla**Malma socknar - nr 12 2016**

Malmköpingsortens hbf

Leif Jacobsson, tfn 070-671 89 46

www.hembygd.se/malmkoping

Idag är historia i morgon!, Malmköping 230 år, Hembygdsföreningen 80 år, Ringnérsällskapet, ”Det ständiga knektehållet”, Södermanlands soldatregister, Slaget vid Södra Stäket 1719, Kvinnorna runt Malma Hed- kvinnoliv i Malmköping 1775-1860-talet, med mera.

Callandern, Årsskrift 2016

Mariefreds hbf

Lennart Schweitz, tfn 070-111 20 73

www.hembygd.se/mariefred

Det röda huset i allén, Båtsmansberget; en unik byggnadshistorisk miljö, Rotemästare och båtsmän i Mariefred 1687-1790, Sanetta-tillverkare av hygienartiklar, Farbror Albihn berättar om sin skoltid. Omkring 1885, med mera.

Årsskrift 2016

Mellösa hbf

Lennart Cederberg, tfn 070-655 98 47

www.hembygd.se/mellosa-hembygdsforening

OK Tjärnen, Nergårds-Lasse lärde av gubbarna, Barbro och Bellete har satt avtryck i Mellösas historia, Historiska byggnadsverk vid Bruket blottlagda när gjuteriet revs 2015, Mellösa julmarknad den 28/11, med mera.

Nyköping i våra hjärtan, Årsskrift

2016, Nyköpings hbf

Bengt Sjögren, tfn 070-45 44 005

www.hembygd.se/nykoping

Ett år i Kulturhuset Slottsvakten, Representationsreformen den stora nyheten 1865, Lyckliga gatan- du finns inte mer, AB Sunlight i Nyköping 1925-1992, Släbro/Oppeby/Harg, Barndomskvarter- Nyköping Öster, Atlantångare byggdes på varvet i Nyköping, Parker och planteringar i Nyköping, med mera.

Näshultabygden, Årsskrift 2016

Näshulta hbf

Lars Johansson, tfn 016-703 04

www.hembygd.se/nashulta

Sjölunda-Karl skrev dagbok i 60 år, 25 år med Näshultagården, Fiber i Näshulta, Fascinerad av fåglar i alla former, Näshulta sockenvapen 70 år, De trettio åren 1986-2016, Att resa till Stockholm utan bil, Hänt i Näshulta under 2015, med mera.

Årsskrift nr 10- 2015

Råby-Rönö hbf

Anna-Karin Larsson, tfn 0155-24 15 52

www.hembygd.se/raby-rono

Historien om fam. Karlssons liv som arrendator vid Snesta 1928-1951, Båtsmanstorpet nr 82 Dalstugan i 2:a Roten och Österbyroten, Jälbro gård, en gammal medeltida gård i Råby-Rönö socken, Historien om backstugan Eriksberg, Gränsstenen på Langö, Festplatsen Strands hage, med mera.

Från bildningsråd till hembygdsförening 30 års verksamhet 1986-2015

Jubileumsskrift, Årsskrift 2016

Sköldinge-Valla-Lerbo hbf

Hans Bergh, tfn 0150-660 108

www.hembygd.se/skoldinge-valla-lerbo

Årsskriften beskriver i korthet de årskrifter som föreningen har gett ut under de senaste 30 åren.

Årsskrift 2015

Stallarholmens hbf

Margareta Borg, tfn 0708-54 86 18

www.hembygd.se/stallarholmen

Vad har hänt under 2015, Vår Tidning utgiven av klass 7 vid Toresunds Kyrkskola 1950-1951, Att leva med gengasbil, Gengastiden, Mr. Henry Swanson- en färgstark man, med mera.

Svärta förr och nu, Svärta-Krönikan

2016, Nr 36, Svärta hbf

Kerstin Jonasson, tfn 070-718 53 84

www.hembygd.se/svarta

Året som gått 2016, Väder och vind i Horn 2015, Aktuellt Hembygdsrörelsen 100 år, Matälgen- en jakthistoria, Från statarbarn till djurskyddsinspektör, Efterlysning Ånga skola, Företag- Lottie på Lappetorp, med mera.

Sällskapet S:t Eskil 50 år september

2015, Sällskapet S:t Eskil

Beryll Grandell, tfn 016-51 60 73

www.hembygd.se/st-eskil

Jubileumsskrift som handlar om de senaste 25 åren i hembygdsföreningen.

ÅRSSKRIFTER**S:t Olof**, medlemsblad

Torshälla hbf S:t Olofs Gilles

Janette Eriksson, tfn 016-35 52 95

*www.sanktlofsgille.se***Nr 4 2015, Årgång 25**

Fritidsaktiviteter i Torshälla på 1930-40 talen, Sök den lokala historien i Bygdeband, Skärvor berättar, Historisk afton 2015, Torshälla jubileumsdräkt, med mera.

Nr 1 2016, Årgång 26

Torshällas 700-årsjubileum, Hembygdsföreningen 80 år, Räckel med historia, Torshällas jubileumsdräkt, Infart till Nybyparken, med mera.

Tunabygden, Årsskrift 2015

Tuna hbf

Inger Carnelius, tfn 0155-571 22

www.hembygd.se/tuna

Året som gått, Nya förskolan i Svalsta, Jennie Astbrant, ny rektor i Svalstaskolan från hösten 2015, Järnvägen Nyköping- Åby fyllde 100 år, Gärdsgårdsbygget, Prästpojken som flög i luften, Korpalden, torp under Väderbrunn, med mera.

Tunabergsbygden, Årsskrift 2016,

årg 66, Tunabergs hbf

Birgitta Nordström, tfn 0155-508 68

www.hembygd.se/tunaberg

Den första vallonen Wilhelm Gilliusson, Tyskdammen, Gammelgården 100 år, ”Tunabergs värste tjuvskytt?” Till sjöss!, Om skolor i Tunaberg, Gruvan i Tunaberg, Var nära att eldas upp, med mera.

Sockenmagasinet, Nr 29 2015

Tystberga hbf

Göran Dahlberg, tfn 0155-26 06 83

www.hembygd.se/tystberga

Utflykt till min barndom, Dags för flyttning till St Harsta, Gångbron över järnvägen, Skolfoto- med namn!, Östersjöns ”Grand old man”- Tystbergas mesta turist, Tystbergas sjöar, Tystberga och Världen, med mera.

Årsskrift 2016

Västra Vingåkers hbf

Barbro Öhlin, tfn 0151-320 69

www.hembygd.se/vastra-vingaker

Gustav Helén 1877-1953, Hembygdsgården, Vingåkers siste brukspatron del 2, Vintergatans skola- in memoriam, Telefonstationer i Vingåker, Marinus Kirkegaard, med mera.

Bruksanvisningen

Åkers hbf

Pelle Johansson, tfn 0159-311 06

*www.akershembygd.se***Nr 27 december 2015**

Trollbilder från Åkersskogarna, Lovisa blir Åkers Lucia 2015, Vad är det här för nåt?, På besök hos trollkungen, Ögonblick i Åker med mera.

Nr 29 juli 2016

Christopher O'Regan till Åker, Midsommar i Engelska parken, Ögonblick i Åker, TV-historiker gästas Åker, Angivaren i brukssamhället, med mera.

Årsskrift 2015, Årgång 29

Ärle-Stenkvista hbf

Rolf Gustafsson, tfn 072-907 31 35

www.hembygd.se/arla-stenkvista

Sveriges hembygdsförbund fyller 100 år, Den 30:de september år 1895 var ett märkesår i bygden, Gamla recept, Boksläpp på Retuna, Vår bygd i tidningen, med mera.

Torpgrunden

Öja-Västermo hbf

Christina Andersson, tfn 016-641 27

*www.hembygd.se/oja-vastermo***Nr 2 2016**

Gerd och Bertil Hall efter 54 år i Östra Fyrby tog de kossorna med till Alberga, När telefonledningarna kom till bygden, med mera.

Nr 3 2016

Förr fanns det många handlare och livsmedelsbutiker i Öja-Västermo socknar, Bondgården i Mosstorp har nu blivit designmodebutik, När telefonledningarna kom till bygden, med mera.

Årsskrift 2015

Österåkers hbf

Arne Westberg, tfn 0151-340 26

www.enebyhouse.se/hbf

Minnesbilder, Samtal med Lilly Gustafsson-Peedu, Basfiolen, Lärare minns Österåkers nya skola 1953, Sjönamn i Österåkers socken, Livet som statare på Forsby, Statare och dagsverkare, med mera.

Vårt Östra Vingåker 2016, Årsskrift

nr 27, Östra Vingåkers hbf

Roger Lennartsson, tfn 0150-202 52

www.ostravingaker.se

Svalungarna, Vi minns, Vårt Jubileumsår är över- 30 år har gått, Östdalsbron, Ett flyktigöde, En märklig immigrant vårt Östra Vingåker, Amanda Kristina och hennes son Isidor, med mera.

Nyhetsbrevet

Snart i din inkorg?

Om du inte får nyhetsbrevet och vill ha det, hör av dig till kansli@hembygd.d.se så lägger vi till dig. Brevet kommer ungefär en gång i månaden och innehåller information för aktiva i hembygdsföreningarna.

Kulturmiljö vid Djulö 2014. Foto JF

Höstmöte

19 nov

Stensunds folkhögskola
Trosa, kl 9-14

Kulturmiljövårds- och Landsbygdsutvecklingsprogrammen presenteras av Michael Lehorst. Karin Lindvall berättar om det nya läns museet och Linda Eklund presenterar den sista upplagan av Sörmlandsbygden. Anmäl er senast den 3 nov

Nyheter och information från Hembygdsförsäkringen

Nyhet! Nytt försäkringsavtal med Länsförsäkringar

Sveriges Hembygdsförbund har efter upphandling med avvägande av för- och nackdelar tecknat ett nytt avtal med Länsförsäkringar Halland. Avtalet gäller från 2017 och minst tre år framåt. På grund av de höga skadekostnaderna de senaste åren blev en premiehöjning oundviklig.

Nyhet! Utökade säkerhetsrabatter

I det nya avtalet har säkerhetsrabatterna förbättrats och utökats. Rabatten för brand- och inbrottslarm kopplat till larmcentral samt vattenförsäkring har höjts till 10 procent vardera. Dessutom har den maximala rabatten utökats till 30 procent. Har ni vidtagit nya åtgärder ska ni anmäla detta före den 31 oktober för att få rabatten avdragen på nästa års faktura.

Kom ihåg! Nyttja investeringsbidraget

Om föreningen installerar vattenförsäkring och/eller brand- och inbrottslarm får ni tillbaka 20 % av investeringen, maximalt 5 000 kr, om ni skickar in kopia på fakturan till försäkringskansliet. Det lönar sig att skadeförebygga!

Kom ihåg! Inför hösten

Det finns en rad åtgärder att vidta på hösten för att minimera skaderisken: Rensa hänggrännorna, kontrollera takbeklädnaden, stäng av och töm vattenutkastare, kontrollera att värmesystemet ger tillräcklig grundvärme, öppna skåp och dörrar för att öka luftcirkulationen...

Hembygdsförsäkringen gäller för medlemmar i Sveriges Hembygdsförbund

Hembygdsförsäkringen gäller endast för den juridiska person* som är medlem i SHF. Om en förening har underorganisationer eller ingår i en sammanslutning av flera föreningar behöver varje juridisk person ha en egen försäkring samt ett eget medlemskap i SHF om försäkring ska kunna tecknas genom Hembygdsförsäkringen.

Ägaren tecknar försäkringen

Det normala är att den som äger något är den som tecknar försäkring för egendomen vare sig det gäller en byggnad eller lösegendom. Detta då det är ägaren som har ett försäkrat intresse. Föreningen kan dock försäkra någon annans egendom som de förvaltar om det finns ett avtal med ägaren där föreningen tar på sig försäkringsansvaret.

Kontakta Hembygdsförsäkringen vid frågor om försäkringen, vem den gäller för, etc.

**Företag, föreningar och stiftelser av olika typer räknas som juridiska personer. Juridiska personer har egen rättskapacitet, dvs kan äga saker och ingå avtal. En sammanslutning som ex. har egna stadgar, årsmöte eller organisationsnummer är en egen juridisk person.*

HEMBYGDsförsäKRINGEN

Östra Långgatan 30A
432 41 VARBERG
Tel. 0200-22 00 55
hembygd.forsakringen@hembygd.se
www.hembygd.se

På mitt sätt sett

Ålderstecken

När fan blir gammal så blir han religiös, detta som uttryck för att inget är beständigt. Det gäller även det svenska språket. Om man börjar klaga på att nyare ord och uttryck är felaktiga, har man då blivit gammal? Då har jag det.

Förr fick man inte säga "Jag är smartare än dig" utan "Jag är smartare än du". Båda uttrycken hoppas jag äger sin riktighet men bara det senare var rätt språkligt. Nu lär uttrycket "än mig" vara accepterat och godkänt, ett exempel på språkets utveckling.

Numera används "vart" både för läge och riktning. "Vart är mina glasögon" tycker jag är fel uttryckt medan "dina glasögon var nyss i pannan" eller "vart har mina glasögon tagit vägen" bör vara det riktiga. I norra delen av vårt land har man löst detta praktiskt, man säger "vars" i båda fallen.

Själv ensam

Ännu värre tycker jag det är med "ensam" och "själv" där det senare alltmer ersätter "ensam". "Jag bor själv" är numera uttryck för att jag lever ensam i lägenheten. Som ensamboende kan man vara "sig själv" i lägenheten men det är något helt annat. Men kan ensamstående ersättas med självstående? Kan självgående gräsklippare kallas ensamgående? För resten, menas med självgående gräsklippare att man själv får gå i motsats till att sitta på åkbara? De nya robotgräsklipparna skulle kunna kallas ensamgående,

de behöver inget sällskap. Att man som barn får lära sig att äta själv men som gammal kan få vänja sig vid att äta ensam i sin lilla etta, exemplifierar skillnaden bra.

Orden hemsk, förfärlig, sjuk, fet och grym har fått en mer positiv betydelse än tidigare men då som förstärkning. I min ungdom var en hemsk tillställning med fet mat, sjuk värdinna och grym värd något förfärligt. En nutida bjudning kan, med ungefär samma ord, kallas en hemskt trevlig tillställning med fett mycket mat, sjukt tryck i lokalen och grym musik. Dock kan en del av gamla betydelsen finnas kvar. Man önskar sig en fet bil men troligen inte en fet käreasta.

Lika men olika

Ord kan ha olika betydelse. Mannen som plockade blommor vid järnvägsstationen förklarade att han utnyttjade SJ:s rabatter. Den eleganta man som steg fram till sitt stambord på restaurangen och frågade en där sittande matgäst: "Med vilken rätt sitter min herre vid mitt bord?" fick det naturliga svaret: "Pannbiff med lök!" Betoningen av ord kan också ändra betydelsen. Med hjälp av kastrullen kan man få fisk i kastrullen. Orsaken till att man halkar av banan kan vara skalet av en banan.

Vän av ordning kan även reta sig på uttryck som "billigare pris" när varan antingen är billigare eller priset lägre. Om ett evenemang får mindre besökare så menar man förmodligen att de närvarande var färre och inte kortare. Om man berättar att ett visst evenemang hade minst antal besökare, heter det då

färst? Jo, enligt språkrådet komparerar man få, färre, fäst.

Många ord med y i stammen kan kompareras olika, t ex ryka, lyda, nysa och rycka kan för gårdagen uttryckas som rök, löd, nös och rök eller som rykte, lydde, nyste och ryckte. Mer eller mindre onaturligt är när byta, mysa, och lysa på motsvarande sätt blir böt, mös respektive lös. Jämför skämtet: "Hur vet man att man svalt en ficklampa - jo, lös i magen!"

Årtal

1916 bildades Sveriges Hembygdsförbund. Därför firar vi i år, 2016 eller 2016, hundraårsjubileum. Varför två 2016? Jo, de kan uttalas som tjugohundrasexton eller tvåtusensexton. Bildandeåret har väl aldrig benämnts ettusenniohundrasexton. Året för 200-årsjubileet uttalas nog enklast tjugothundrasexton. Som konsekvens envisas jag med att säga årtalen som nittonhundrasexton, tjugohundrasexton och tjugothundrasexton.

Formellt är tvåtusentalet åren mellan 2000 och 2099 medan tjugohundratalet gäller åren 2000 till 2099. Även det talar för "tjugohundrasexton", tycker jag. Visserligen säger man att vikingarna härjade på tusentalet som egentligen slutar 1999. Men alla födda på 1900-talet känner sig ändå inte som vikingar.

För att inte vara alltför gammalmodig kan jag acceptera, om än motvilligt, att någon är sjukt smartare och hemskt mycket yngre än mig nu år tvåtusensexton där jag sitter själv vart jag nu än är. Rätta mig om jag har fel när jag nu försöker hänga med!

GÖRAN DAHLBERG

Begränsad eftersändning.
Vid definitiv eftersändning återsänds
försändelsen med nya adressen på baksidan

Avsändare: Linderoths tryckeri
Box 144, 643 22 Vingåker

Returadress: Södermanlands hembygdsförbund
Ö Trädgårdsgatan 2, 611 34 Nyköping

Hembygdens helg på Skansen

Sibbe Malmbergs släktingar passade på att träffas på Skansen under Hembygdens helg. Här ses en av dem samspråka med Leif Jacobsson och Hans Andersson. Foto Göran Dahlberg.

Nedan berättar Leif Jacobsson uppenbarligen något spännande då bäraren av budkavlen för

Hembygdens år stannar upp när hon passerar. Foto Berith Jern. Ovan ser vi Prins Carl Philip och prinsessan Sofia under festen på Galejan. Foto Rosmarie Lundqvist.

Boden med förväntansfulla sörm-länningar inför öppnandet. Foto JF

Prins Carl Philip höll ett uppskattat tal under den högtidliga delen av kvällens fest. Foto Bengt Elmwall. Kvällens underhållningen av Harlem-Hotshots höjde stämningen rejält. Foto Göran Dahlberg.

Tack alla ni som var med och jobbade för att sätta Sörmland och alla hembygdsföreningarna på kartan.

